

Əhalinin dispanserizasiyası davam edir

Müstəqil ölkəmizdə əhalinin sağlamlığına qayğı daim diqqət mərkəzindədir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən ötən ildən əhalinin kütləvi tibbi müayinəsi və aşkar olunmuş xəstə şəxslərin dispanserizasiyası aparılır. Bu il fevral ayının 2-dən tədbirin təkrar aparılmasına başlanılmış və may ayının 1-dək davam etdiriləcəkdir.

Bunun üçün müəyyən hazırlıq işləri görülmüşdür. Belə ki, cənab Prezidentin tapşırığının icrası üçün həm rayon mərkəzi xəstəxanasında (RMX), həm də müalicə-diaqnostika mərkəzində (MDM) müayinə aparılacaq kabinet və strukturlar yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirilib. İclin müayinələr terapevt həkimlər tərəfindən rayon mərkəzində, qəsbə və kəndlərdə aparılır. Aşkar olunan xəstələr və xəstəliyə şübhəlilər RMX-da, MDM-də dərin müayinələrə cəlb olunurlar. Ehtiyac olduqda xəstə şəxslərin stasionar müalicəyə cəlb edilməsi və ya Bakı şəhərindəki ixtisaslaşdırılmış klinikalara göndərilməsi təşkil edilir.

Böyük yaşlı xəstələrlə yanaşı uşaqların müayinəsini yaradılan xüsusi həkim briqadaları tərəfindən qrafik əsasında uşaq bağçaları və məktəblərdə aparılmasına başlanılıb. Pediatri həkimlər tərəfindən aşkar olunmuş xəstə və ya fiziki qüsurlu uşaqlar müvafiq mütəxəssis həkimlərin müayinəsinə cəlb edilir.

Əhalinin dispanserizasiyası üçün aparılan kütləvi tibbi müayinələrin məqsədi bir çox xəstəliklərin erkən aşkar edilməsi, əlillik və ölüm hallarının

minimuma endirilməsidir. İldə bir dəfə müayinə insanların sağlamlıq durumunu, onların sağlamlığına təsir edən bir çox faktorların müəyyən edilməsi, tibbi-profilaktik tədbirlərin görülməsindən ibarətdir. Əhali arasında ürək-damar, onkoloji, tənəffüs yolları, mədə-bağırsaq, qan, qadınlarda qinekoloji xəstəliklərin və s. dünyada çoxalmasına görə tövsiyə olunur ki, əhalinin vaxtı-vaxtında müayinəsi aparılmaqla bu xəstəliklər erkən aşkar edilərək müalicəyə cəlb edilsinlər.

Böyük yaşlı əhali hər il həkim müayinəsində olmaqla həkim tərəfindən aparılan sorğuda xəstə haqqında düzgün məlumat alınır, şəxsin sağlamlıq vəziyyətini qiymətləndirməyə, digər müayinələrin aparılmasına imkan yaranır. Sorğu məlumatlarında anket məlumatları ilə yanaşı aşağıdakılar xüsusi olaraq həkimin nəzərinə çatdırılmalıdır:

1. Keçirdiyi xəstəliklər barədə məlumat verir (vərəm, qan dövrəni xəstəlikləri, revmatizm, şəkərli diabet, mədə-bağırsaq xəstəlikləri, ağciyərlərin xroniki xəstəlikləri, sinir sistemi xəstəlikləri, sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri, eşitmənin və görmənin pozulması, cərrahi əməliyyat olunması barədə məlumat, həyatı boyu aldığı travmalar və yaralanmalar);

2. Şəxs şikayətləri barədə məlumat verir (başağrısı, başgicəllənmə, əzələ zəifliyi, görmə zəifliyi, tez-tez zökəm olması, öskürək və xarakter, döş qəfəsində xoşagəlməyən narahatlıqlar, ürəkdöyünmə, tənginəfəslik, ümumi zəiflik, iştahsızlıq, ürəkbulanma, qusma, gəyirmə, ağızdan iyün gəl-

məsi, ishal, qəbizlik, gözün sklerasında sarılığın tez-tez olması, dəridə qaşınma, qarında ağrı, beldə ağrı, düz bağırsaqda ağrı və bəzən ifrazatda qanın olması, cinsiyyət orqanlarından ifrazatın gəlməsi, tez-tez sidiyə getmək, ayaqlarda, üzde şişkinliyin baş verməsi, sidiyin rənginin dəyişməsi, çiyində, əllərdə, ayaqlarda və oynaqlarda ağrıların olması, arıqlama, cinsiyyət zəifliyi, dəridə və selikli qişalarda səpkilər);

3. Şəxs qan qohumlarında (valideyinləri, qardaşı, bacısı, nənəsi və babası) olmuş xəstəliklər barədə həkimə məlumatlandırılmalıdır (beyinə qansızma, bronxial astma, alkoqolizm, şəkərli diabet, qan təzyiqi, miokard infaktı, stenokardiya, piylənmə, qlaukoma, öd kisəsinin daşı, mədə və 12 barmaq bağırsağın xorası, qalxanabənzər vəzinin xəstəlikləri, allergik reaksiyalar, valideyinlərinin 60 yaşa qədər beyinə qansızmadan və ya infaktan vəfat etməsi);

4. Şəxsin həyat şəraitində əhəmiyyətli stress və əsəbi gərginlik, tütünçəkənə, alkoqoldan sui istifadə, az hərəkətlilik).

Bütün bu sorğu məlumatları həkimə bildirildikdə obyektiv, laborator-instrumental müayinələrə istiqamətləndirmədə şəxsin özü həkimə köməkçi olmuş olur. Müxtəlif yaşlarda olanların laborator-instrumental müayinələrə cəlb olunmasının dövriliyində fərqlər var. Belə ki, 15 yaşından sonra ildə bir dəfə görmə, eşitmə vəziyyəti qiymətləndirilir, qanda leykositlərin sayı, sidikdə zülalın müayinəsi aparılır. 15 yaşından 40 yaşınadək

3 ildə bir dəfə elektrokardiografiya (EKQ), 40 yaşından sonra isə hər il bu müayinə aparılır.

Hər bir qadın hamiləlik olmaqla belə 15 yaşından sonra hər il mama-qinekoloqun müayinəsində olmalıdır. 40 yaşından sonra hər il göz daxili təzyiq ölçülməlidir. Hər bir şəxs ildə bir dəfə fulyoroqrafik müayinədən keçərək döş qəfəsini müayinə etdirməlidir. Qadınlarda döş vəzisi xərcənginin ən çox rast gəlinməsi üçün 35 yaşından sonra 2 ildən bir döş vəzilərinin mamagrafik müayinəsi aparılmalıdır. Həmçinin 30 yaşından sonra hər bir şəxs düz bağırsağın müayinəsini etdirməlidir. Bütün bunlar terapevt və mama-qinekoloq həkimlərin apardıqları müayinələrdir. Əgər müayinələr zamanı hər hansı bir patoloji hala şübhə olarsa digər mütəxəssis həkimlərin dərin müayinəsi tələb olunur.

Ümumilikdə əhalinin müayinəsi zamanı sağlamlıq vəziyyətinə görə şəxslər üç kateqoriyaya aid edilir ki, bunlardan birincisi sağlam şəxslərdir. Onların sağlamlıq vəziyyəti ilə əlaqədar heç bir şikayətləri yoxdur və aparılan sorğu zamanı heç bir xəstəlik keçirmədiklərini bildirirlər və müayinədə bu təsdiq olunur. İkinci kateqoriyaya aid olanlar praktiki sağlam şəxslər adlandırılır ki, aparılan sorğu zamanı kəskin və ya xroniki xəstəlik keçirdiklərini bildirməklə, xəstəliyin sağalma ilə başa çatdığı məlum olur. Eyni zamanda uzun müddət keçməsinə baxmayaraq xəstəliyin kəskinləşmə vermədiyini aydın olur. Aparılan müayinələr zamanı da bu fakt təsdiq olunur. Üçüncü kateqoriyaya

aid şəxslər xəstə şəxslərdir ki, kəskin və ya xroniki xəstəliklə xəstədirlər. Onlar əmək qabiliyyətini tez-tez itirirlər, bu şəxslər aidiyatı mütəxəssis tərəfindən dispanser müşahidəsinə götürülərək müalicə-sağlamlaşdırıcı tədbirlərə cəlb olunurlar. Xəstə şəxsin dispanser qeydiyyatında qalması, onun müayinə və müalicədə olma tezliyi, müddəti ayrı-ayrı xəstəliklərdə müxtəlifdir. Onlar dinamik olaraq dispanser müşahidəsində olmaqla müalicə-sağlamlaşdırıcı tədbirlərə cəlb edilir. Müalicə rejiminə fərdi yanaşmaqla xəstəliyin ağırlıq dərəcəsindən asılı olaraq ambulator və ya stasionar şəraitində aparılır. Hər bir dispanser qeydiyyatında olanlarda həkim tərəfindən risk faktorları (istehsalat, məişət və genetik) aydınlaşdırılır və şəxsə izah edilir. Xəstə şəxslərə dinamik müşahidə üçün fərdi tibbi karta açılır və onun dövrü olaraq dispanser müşahidəyə gəlmə vaxtları qeyd edilir və bu, xəstəyə izah edilir. Eyni zamanda xəstəyə müalicə-sağlamlaşdırıcı tədbirlərə (müalicə rejimi, əmək, istirahət, qidalanmaya) dair tövsiyələr verilir. Xəstə sağaldıqdan sonra dispanser qeydiyyatından çıxarılır və ona vaxtılı vaxtında müayinəyə gəlməsi tövsiyə olunur. Beləliklə, dispanserizasiyanın məqsədi əhalinin sağlamlıq, gümrah, uzunömürlü olmasına zəmanət verir.

Rayon əhalisinə müraciət edərək xahiş edirik ki, may ayının 1-dək özləri ilə birlikdə ailə üzvlərinin və yaxınlarının kütləvi tibbi müayinələrə gəlmələrinə köməkçi olsunlar. Bu, hər bir kəsin sağlamlığı və gələcəyi üçün çox vacibdir.

Cavanşir MƏLİKOV,
rayon mərkəzi xəstəxanası
baş həkiminin təşkilatı-
metodik işlər üzrə müavini.

Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının tarixi 1931-ci ildən başlayır. 1972-ci ildən etibarən Təşkilatın Baş Məclisinin qərarı ilə hər il martın 1-i Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü kimi qeyd olunur. Hazırda bu təşkilata dünyanın 55-ə yaxın ölkəsi qoşulub. BMT-nin əhatə etdiyi dövlətlərdə məqsəd dinc əhalinin mühafizəsi sahəsindəki təcrübəni ümumiləşdirib yaymaq, habelə təbii fəlakətlər və iri qəzalar zamanı dövlətlərarası qarşılıqlı yardım təşkil etməkdir.

Azərbaycan Respublikası 1993-cü ildə bu hümanitar təşkilatın üzvlüyünə qəbul edilmiş və onun keçirdiyi bütün tədbirlərin fəal iştirakçısıdır.

Əhaliyə sülh və müharibə dövrlərindəki fəvqəladə hallarda mühafizə və fəaliyyət qaydalarının öyrədilməsi mülki müdafiənin əsas vəzifələrindən biridir. Bu vəzifə respublika Nazirlər Kabinetinin qərarı

1 Mart – Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüdür

Təhlükəsizliyi təmin edən qurum

ilə təsdiq olunmuş «Əhalinin mülki müdafiəyə hazırlanması haqqında» Əsasnamənin tələblərinə uyğun yerinə yetirilir.

Elm, texnikanın sürətlə inkişaf etdiyi son dövrlərdə insanların təhlükəsizliyinin təminatı indi daha mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki mürəkkəb sistemlərin tətbiqi, əsasən də təbii, texnogen, ekoloji hadisələrin mövcudluğu ətraf mühitə, xüsusən də əhalinin həyatına, sağlamlığına, bir sözlə təhlükəsizliyinə təsir göstərir. Son illər ölkəmizdə bu sahəyə diqqət artırılır. Doqquz il əvvəl Fövqəladə Hallar Nazirliyi, onun maddi-texniki bazası yaradıldı, müasir texniki avadanlıqla təchiz edildi.

Bu müddət ərzində nazirliyin əməkdaşları nəinki ölkə

daxilində, hətta xaricdə də peşəkarlıqlarını nümayiş etdirmişlər. Başqa ölkələrdə baş vermiş təbii fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırılmasında böyük uğurlar əldə etmişlər.

Bütün hallarda təhlükə haqqında xəbərdarlığın əsas vasitəsi radio və televiziyaadır. Lakin əhalini tez xəbərdar etmək üçün fəvqəladə hallarda srenalardan, nəqliyyat vasitələrinin siqnalından da istifadə edilir. Bizim rayonumuzun ərazisində inzibati binalarda ekstremal şəraitdə çalışan fəhlə və qulluqçuların mühafizəsi üçün müasir tələblərə cavab verə biləcək sığınacaqlar vardır. Mövcud sığınacaqlar mühafizə avadanlıqları, fərdi mühafizə vasitələri, rabitə sistemi ilə təmin edilmişlər. Dünya sü-

rətlə dəyişdiyi üçün əhalinin mülki müdafiəyə hazırlanmasında təlimlərin, məşqlərin, kompleks tədbirlərin böyük əhəmiyyəti vardır. Belə tədbirlər zamanı hazırlığın vəziyyətinə tərəfimizdən bir növ baxış keçiririk, çatışmazlıqlar aradan qaldırılır, ekstremal hallarda necə hərəkət etmək yolları və üsulları işçilərə əyani surətdə göstərilir. Beləliklə, mülki müdafiə rəhbərləri idarə etmə vərdişləri qazanırlar. Mühafizəyə hazırlığın düzgün təşkili həm də işçilərin mülki müdafiə biliklərinə və vərdişlərinə yiyələnmələri, vaxtaşırı keçirilən təlimlər və məşqlər, kollektiv və fərdi mühafizə vasitələrinin daim saxlanması deməkdir.

Mülki müdafiə biliklərinin

yayılmasında tədris məşqlərinin keçirilməsi də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Rayon Mülki Müdafiə qərarqahı da ilin əvvəlində MM-yə hazırlıq üzrə tədris qruplarının heyəti, rəhbərləri müəyyənledirdir, məşğələlərin mövzuları dəqiqləşdirilib rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənməsini təmin edir. Tədris qruplarında normativ sənədlərin, MM haqqında Əsasnamənin mühafizənin prinsipləri və üsullarının mənimsənilməsinə ciddi fikir verilir.

Rayon mülki müdafiə qərarqahı mütamadi olaraq idarə və məəssisələrdə yaradılmış mülki müdafiə qurumlarının fəaliyyətinə nəzarət edir, onların işinin təşkilinə yardımçı olur.

Tahir HACIYEV,
RİH-nin baş mütəxəssisi.